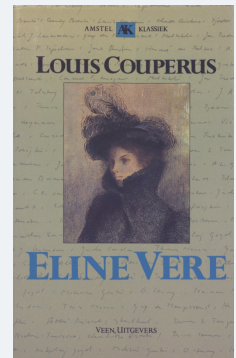

Eline Vere

Zwg door Vivian
Zeker Weten Goed
29 January 2015

Auteur	Louis Couperus
Genre	Psychologische roman
Eerste uitgave	1889
Uitgever	P.N. van Kampen & Zoon
Pagina's	627

Flaptekst

De meeslepende, virtuoos vertelde geschiedenis van Eline Vere speelt zich af in de kringen van de gegoede Haagse burgerij aan het einde van de negentiende eeuw. De onafwendbaarheid van het noodlot krijgt gestalte in de zwakke, overgevoelige en wankelmoedige Eline, een meisje van stand, begaafd, maar niet in staat zich aan te passen aan het banale leven. Door haar angst voor de werkelijkheid verliest zij zich in dromerijen, waarna de angst alleen maar verhevigd terugkomt. Het noodlot slaat langzaam maar onvermijdelijk toe. De roman waarmee Couperus in 1889 debuteerde, is meteen ook zijn meest gelezen boek geworden, dat hem direct beroemd maakte. Couperus schiep met deze naturalistische roman een vrouwenportret dat tot ons klassieke erfgoed behoort.

Eerste zin

Men verdrong zich in de, tot kleedkamer ingerichte, eetzaal.

Samenvatting

De jonge, bij veel mensen geliefde Eline Vere woont sinds de dood van haar ouders en van de oudtante door wie ze werd onderwezen, bij haar oudere zus Betsy in huis. Ze houdt ervan om te genieten van alle luxe in haar weelderige leventje, maar is ook vaak ongelukkig omdat ze niet goed weet wat ze met haar leven moet. Op een avond dat Betsy met haar man Henk naar een soiree is, blijft Eline thuis zitten kniezen. Wanneer Betsy en Henk eenmaal terug zijn, zoekt ze troost bij Henk, tot wie ze zich stiekem aangetrokken voelt.

De dagen daarop voelt ze zich echter weer veel beter en gaat ze bij veel van haar kennissen op visite. Ze zingt samen met Paul van Raat, de broer van Henk, wier nichtjes Marie, Lili en Frederique vaak samen met hem in tableaux spelen. Tijdens een dinertje merkt Eline dat ze niet goed meer kan opschieten met haar jeugdvriendin Jeanne - die voor haar ziekelijke kinderen en al even zwakke man moet zorgen - en tijdens een opera die avond komen Eline en Betsy hun neef Vincent tegen.

Met Sint Nicolaas speelt Henk voor de kinderen Sinterklaas en zijn alle families samen. Eline krijgt een bijzonder mooie waaier cadeau van een anonieme afzender, die Frederique lijkt te herkennen. Eline hoopt tegen beter weten in dat het geschenk van de opera-artiest Fabrice komt, van wie ze erg gecharmeerd is.

Vincent heeft een appartement bemachtigd en leent veel geld van zijn vrienden terwijl hij zegt op zoek te zijn naar een baan. Intussen verwatert het contact tussen Eline en Frederique. Freddy biecht tegen haar broer Otto op dat ze de waaier die Eline voor Sinterklaas kreeg in zijn kamer had zien liggen. Otto bekent op zijn beurt dat hij verliefd is op Eline en Frederique keurt dat af.

Eline is weer ongelukkig: ze kan niet meer goed opschieten met Betsy en is hopeloos verliefd op Fabrice: ook al weet ze dat het onmogelijk is, ze droomt ervan samen met hem weg te lopen en beroemd te worden. Ze is jaloers op Vincents vrije en avontuurlijke leven. Maar dan gaat ze naar een concert waar Fabrice optreedt zonder mooie kostuums en beseft ze dat hij eigenlijk helemaal niet aantrekkelijk is. Haar verliefdheid is over en ze wordt nog ongelukkiger: ze vindt haar leven nutteloos en leeg.

Intussen wil de jonge Georges de Woude niets liever dan Lili van Erlevoort ten huwelijk vragen. Zijn zus Emille raadt hem dat af: ze vindt hem te jong en bovendien niet in staat een gezin te onderhouden.

Otto begint Eline het hof te maken en vraagt haar al snel ten huwelijk. Ze laat hem wachten op het antwoord omdat ze niet zeker weet of ze het wel wil: ze houdt niet van hem. Uiteindelijk zegt ze toch ja, omdat ze weet dat dat van haar verwacht wordt. Tot haar verrassing wordt ze dolgelukkig naarmate ze langer samen zijn: ze houdt veel van Otto en heeft geen ongelukkige gedachten meer. Wanneer ze een tijdje met hem weggaat om zijn familie te leren kennen, is bijna iedereen ook meteen hecht met haar.

Terwijl Eline weg is, logeert Vincent, die maar om geld blijft vragen, bij Betsy en Henk. Hij wil graag trouwen, maar blijkt een zwakke gezondheid te hebben. Lili en Georges zijn intussen ook smoorverliefd en ondanks dat ze allebei nog jong zijn, geeft hun familie toestemming om met elkaar samen te zijn zonder dat er sprake is van een verloving.

Wanneer Eline terugkeert, verzinkt ze toch weer in een soort wanhoop: ze is bang dat haar leven met Otto haar op den duur niet gelukkig zal maken en verlangt naar avontuur, net als Vincent - die haar heel erg aan haar vader doet denken. Ze zorgt veel voor hem en gaat vermoeden dat hij verliefd op haar is, wat haar nog erger aan het twijfelen brengt over haar verloving.

Vincent krijgt te horen dat hij in Amerika een baan kan krijgen en dus zal vertrekken zo gauw hij beter is, en dat leidt tot een enorme uitbarsting van Eline tegenover Betsy en Otto. Eline realiseert zich dat haar liefde voor Otto weg is en hij merkt dat ook, maar Eline is bovendien heel erg depressief: ze heeft geen idee meer wat ze wil en niet wil. Midden in de nacht laat ze een brief naar Otto sturen en heeft daarna in het bijzijn van Betsy en Henk een inzinking.

Het nieuws van de verbroken verloving doet snel de ronde en Eline is teruggetrokken en stil, treurend over haar verloren liefde. Betsy, die Eline eerst troostte maar nu niet meer begrijpt waarom ze de boel heeft afgeblazen, wordt kribbig en krijgt ruzie met Vincent. Hij vertrekt kort daarna. Tijdens Elines eerste soiree na dat wat er gebeurd is, hoort ze Betsy kwaadspreken van Vincent en daar gaat ze fel tegenin, ten overstaan van iedereen.

Eenmaal thuis krijgen Eline en Betsy slaande ruzie: over Vincent en Otto, maar ook over dat ze elkaar niet meer kunnen uitstaan. In blinde woede stormt Eline de straat op, waar het hevig stormt, en vlucht ten einde raad naar Jeanne toe. Die neemt haar in huis en verzorgt haar voor zolang ze ziek is - ze heeft kougevat door het noodweer. Maar Eline wil, ook wanneer ze aan de beterende hand is, niets meer van Betsy en Henk weten en al helemaal niet meer bij hen wonen, ondanks hun pogingen tot verzoening.

Op de dag dat Eline eigenlijk met Otto zou trouwen, komt haar oom Daniël Vere langs, die een tijdje haar wettige voogd is geweest voor Betsy dat werd. Hij vraagt Eline met hem en zijn kersverse vrouw Eliza mee te gaan op reis

naar Brussel. Ze stemt toe.

Anderhalf jaar later is Eline nog steeds op reis, en voortdurend aan het logeren bij familieleden. Ze maakt echter plannen om in de zomer terug te keren en dan bij Henks moeder in te gaan wonen. Inmiddels is het moment daar dat Lili en Georges gaan trouwen. Frederique begint steeds meer te voelen voor Paul en Lili's zus Marie wacht op het juiste moment om Otto haar liefde te verklaren. Wanneer Eline terugkeert, is ze meteen enorm gehecht aan mevrouw van Raat, maar die maakt zich zorgen om Eline: ze is ziekelijk, afwezig, depressief en eet niets, maar drinkt veel.

Terwijl Lili en Georges zich settelen, doet Paul van Raat Frederique een aanzoek. Maar ze wijst hem af omdat ze hem in eerste instantie te egoïstisch vindt om mee te trouwen: al snel heeft ze spijt, maar hem schrijven en het aanzoek alsnog accepteren wil ze niet. Hij gaat op reis om carrière te maken.

De dokter constateert dat Eline niet alleen lijdt aan een longafwijking, maar ook een zenuwziekte heeft waardoor ze hallucineert en vaak helemaal over haar toeren kan raken. Het is dezelfde ziekte als waar haar vader aan overleed en dezelfde ziekte die Vincent ook heeft. Eline geeft nergens meer om, vertrouwt niemand meer en hallucineert regelmatig. Ze houdt zich een tijdje bezig met kerk- en liefdadigheidszaken, maar krijgt daar al snel genoeg van.

Mevrouw van Raat kan Elines depressiviteit niet meer aan en haar oom Daniël besluit dat Eline weer naar Brussel moet komen, bij hem en zijn vrouw. Daar wordt ze langzaam weer wat sterker. Wanneer Vincent en zijn Amerikaanse zakenpartner Lawrence op doorreis langskomen, realiseert Eline zich dat het losbandige leven van haar oom en tante en hun vrienden eigenlijk niet bij haar past.

Ze krijgt te horen dat haar lieve vriendin Jeanne is gestorven (ze moest met haar man mee terug naar Indië en kreeg nog een kind, waarna ze ziek werd) en dat doet haar veel verdriet. Ze krijgt een erg hechte band met Lawrence, die al snel omslaat in liefde. Hij doet haar een aanzoek en wil haar heel graag helpen gelukkig te worden, maar ze zwelgt zo in haar ongeluk en het feit dat ze Otto heeft afgewezen dat ze Lawrence ook afwijst. Hij gaat samen met Vincent weg, maar vraagt haar wel er tijdens zijn afwezigheid goed over na te denken of ze hem echt niet wil.

Paul is intussen in Den Haag en hij en Frederique komen elkaar een paar keer tegen. Hij vertelt zijn moeder over Frederiques afwijzing en mevrouw van Raat laat Frederique vervolgens bij haar komen. Na een paar van zulke gezelligheidsavondjes vraagt mevrouw van Raat net zolang door tot Frederique in tranen uitbarst en ook het verhaal van de afwijzing vertelt. Ze houdt nog steeds van Paul, en hij van haar. Mevrouw van Raat gaat vervolgens met Frederiques moeder praten en dan is de kous af: Paul en Frederique zijn verloofd en dolgelukkig.

Eline keert terug naar Den Haag en trekt in een pension. Hoewel Betsy en Henk niets liever willen dan dat ze bij hen terugkomt, doet ze dit niet en negeert ze ook alle adviezen van de dokter. Ze weet niet meer wat echt is en wat niet, fantaseert over een carrière als actrice en verlangt naar de dood. Maar zelfmoord plegen wil ze niet, want tegelijkertijd is ze erg bang om te sterven. Op een avond heeft ze zoveel hoofdpijn dat ze per ongeluk-express teveel morfinedruppels inneemt en langzaam sterft.

Een jaar later zijn Paul (inmiddels burgemeester) en Frederique gelukkig getrouwd, hebben Lili en Georges twee kleine kindjes en zijn Otto en Marie, na lang om elkaar heen te hebben gedraaid, eindelijk verloofd.

Opdracht

Aan mijn vriend

Gerrit Jäger

Personages

Eline Vere

Eline Vere is de hoofdpersoon van de roman, hoewel ze niet het enige personage en ook niet de enige verteller is. Eline is een jonge meid, van waarschijnlijk een jaar of achttien, met een behoorlijk ingewikkelde persoonlijkheid: ze is een nerveus type. Dat houdt in dat haar gezondheid slecht is, waardoor ze veel last heeft van haar zenuwen en nooit stabiel genoeg zal zijn om gelukkig te worden. Dat ze zo in elkaar zit, blijkt al meteen in het begin van het boek: ze is erg bleek en mager, zit heel vaak thuis te kniezen en zich druk te maken en kan periodes hebben waarin ze heel erg ongelukkig is. Het hoort echter ook bij haar type dat ze soms ook juist heel blij en vrolijk kan zijn: ze houdt er erg van om te genieten van het leven en de luxes die bij haar hoge status horen, en als ze van iemand houdt kan ze diegene heel erg blij maken. Maar aan deze gelukkige periodes komt altijd weer een eind doordat Eline zich altijd zo druk maakt en zich heel erg laat leiden door haar emoties. Ze zwelgt vaak in haar ongeluk en haar ellende, waardoor ze ook niet bereid is om er iets aan te veranderen: ze vindt namelijk dat dat toch niets uitmaakt. Ze wil eigenlijk alleen maar haar eigen zin doen en alles op haar manier hebben, maar kan ook heel vrolijk, lief en levenslustig zijn. helaas is het haar nerveuze kant die ervoor zorgt dat het niet goed met haar komt.

Betsy van Raat

Betsy is Elines oudere zus en in vrijwel alles haar tegenpool. Betsy is helemaal geen nerveus persoonlijkheidstype, maar juist een sterke vrouw. Ze heeft een goede gezondheid, is behoorlijk mollig en kan heel fel van karakter zijn. Het is voor haar heel belangrijk dat de schijn opgehouden wordt: de mensen met wie ze omgaat, mogen niets weten van wat zich in haar privéleven afspeelt. Ze kan zich flink ergeren aan mensen van wie ze vindt dat ze zich aanstellen en voert vaak het hoogste woord omdat ze het belangrijk vindt erbij te horen. Betsy en Eline hebben een soort haat/liefdeverhouding: ze kunnen het vaak niet met elkaar vinden omdat Betsy Eline te losbandig vindt en Eline Betsy te stijfjes vindt, maar ze zijn er over het algemeen wel voor elkaar als ze elkaar nodig hebben.

Henk van Raat

Henk is Betsy's echtgenoot. Hij is zo rijk dat hij niet hoeft te werken en is overdag meestal aan het paardrijden of vermaakt zich op de herensociëteit. Henk is een beetje het saaie type, omdat hij niet zoveel bijzonders is. Betsy ergert zich er vaak aan hoe simpel Henk kan zijn: hij heeft absoluut geen interesse in sociale verbanden en de schijn ophouden en houdt zich het liefste buiten alle drama's. Henk is wat traag, maar wel een zorgzaam type. Hij voegt zich meestal naar wat anderen willen.

Paul van Raat

Paul is Henks jongere broer en een veel eigenzinniger type. Hij is nog jong en een beetje een flierefluiter: hij zit graag achter de meisjes aan en als hij zich daar niet mee bezighoudt, is hij aan het drinken, luieren of feesten. Hij is egoïstisch en vindt zichzelf erg grappig en goed, maar heeft eigenlijk een heel klein hartje. Het kost hem uiteindelijk weinig moeite om volwassen te worden, zijn wilde gedrag achter zich te laten en carrière te gaan maken om een leven te kunnen opbouwen.

Mevrouw van Raat

De oude mevrouw Van Raat is de moeder van Henk en Paul. Ze is een stabiel en verstandig type, dat vaak precies weet wat er gezegd of gedaan moet worden om alles goed te laten komen. Ze doet niet echt meer mee aan het opwindende leven, maar geniet vooral van haar kinderen en kleinkinderen. Ze is erg zorgzaam en liefdevol en wil

graag dat het goed gaat met de mensen om wie ze geeft. Zij neemt Eline een tijdje onder haar hoede in de hoop dat het met wat liefde en aandacht goed met haar zal komen, maar kan Eline op een gegeven moment toch niet meer aan.

Vincent Vere

Vincent is de neef van vaderskant van Eline en Betsy. Hij is net als Eline een nerveus type, maar kan hier beter mee omgaan dan zij. Hij is net als Paul nogal een flierefluiter en bovendien een klaploper: hij reist veel, woont en leeft op kosten van familieleden en leent veel geld dat hij nooit terugbetaalt terwijl hij zogenaamd op zoek is naar werk. Vincent heeft af en toe inzinkingen door zijn zwakke gezondheid, maar heeft zich er allang bij neergelegd dat dat zijn lot is. Hij denkt dat de dingen die moeten gebeuren omdat ze vast liggen, toch wel zullen gebeuren en dat je daar met je vrije wil zelf niets aan kunt doen.

Daniël Vere

Daniël is Elines oom en ook een nerveus type, net als Eline, Vincent en Elines vader. Oom Daniël woont in Brussel met zijn vrouw en leeft er daar lustig op los met veel feesten, drank en mensen die geen grenzen kennen. Het kan oom Daniël allemaal niet zoveel schelen wat er gebeurt: hij is niet echt bezig met hoe hij in elkaar zit of wat hij daar al dan niet aan kan doen: hij leeft gewoon zijn leven in pure rijkdom en ziet wel wat er op zijn pad komt en wat hij daarmee doet. Hij is erg rustig en onverschillig.

Frederique van Erlevoort

Frederique is ongeveer van Elines leeftijd en komt uit een grote familie. Ze is zeker geen nerveus type, maar meer zoals mevrouw van Raat: een verstandig type. Frederique weet goed wat ze wel en niet wil en laat zich niet zo gemakkelijk beïnvloeden door wat andere mensen zeggen of denken. Als iets haar ongelukkig maakt, is ze niet bang om dat te laten merken. Toch doet ze zich vaak sterker voor dan ze is en wordt ze regelmatig onzeker als ze niet goed meer weet wat het beste voor haar is of wat ze zou moeten doen.

Otto van Erlevoort

Otto is Frederiques broer, maar niet zo verstandig als zij. Hij is meer een traag type zoals Henk: hij houdt zich graag buiten het drama en blijft altijd heel rustig en nuchter als dingen niet goed gaat. Otto is erg introvert en praat niet gemakkelijk over zijn gevoelens: hij neemt de dingen zoals ze komen en beschouwt het als min of meer vanzelfsprekend als iets gebeurt of niet gebeurt. Deze passieve houding zorgt er op den duur ook voor dat Eline zich heel erg aan Otto gaat ergeren.

Jeanne Ferelijjn

Jeanne is een jeugdvriendin van Eline en lijkt erg op haar. Niet alleen is Jeanne ook een nerveus type, ze gaat hier ook op ongeveer dezelfde manier mee om als Eline. Jeanne is getrouwd en heeft kinderen, en zowel haar echtgenoot als haar kinderen zijn ziekelijk. Zijzelf heeft vooral een zwak karakter: ze zwelgt vaak in haar zwakte, komt niet voor zichzelf op en doet simpelweg wat er van haar verwacht wordt. Dat kost haar uiteindelijk haar leven als ze kort na de geboorte van weer een kind ziek wordt en overlijdt.

Quotes

"Toen, toen barstte zij los, en door snikken onderbroken, stroomden de klachten voort, schijnbaar zonder aanleidende oorzaak, verteederd als zij was geworden door zijne stem en zijn oog. Het was eene onhoudbare

behoefte zich te uiten. Wat had zij aan haar leven, voor wie was zij eenigszins van nut! De handen in elkaar gewrongen, liep zij het vertrek op en neêr, immer klagende, klagende. Het zou haar niets kunnen schelen binnen een uur te streven; alles was haar het zelfde; alleen dat doellooze, nuttelooze bestaan, zonder iets waaraan zij zich met haar geheele ziel kon wijden, werd haar te zwaar."

Bladzijde 22

"Zij zag hem glimlachend, maar bijna angstig aan, in spanning voor wat hij zou antwoorden: zij gevoelde dikwijls, voor wat hij van haar denken zou, een lichte vrees, als zou zij hem kunnen verliezen door een enkel ondoordacht woord, want zij begreep nog niet, hoe hij haar liefhad, waarom hij haar liefhad..."

Bladzijde 232

"En Eline werd door haar geluk zoo geheel zichzelf, dat zij zich verwonderde, hoe zij nog dezelfde was van vóór eenige maanden geleden. Zij gevoelde zich een geheel andere; het was haar of heure ziel zich uit glanzende draperieën had losgewonden en eenvoudig, met de naakte blankheid van een beeld, vóór haar stond. Zij ontsluitte zich niet meer in haar gemaktheid; ze speelde geen rol meer, zij was zooals zij was."

Bladzijde 277

"Je begrijpt niet, dat ik soms niet weet wat ik voel, wat ik wil, wat ik denk? Zie je, er is iets in me, dat niet af is, dat niet voltooid is. Ik twijfel altijd, ik zoek altijd, ik weet nooit. ik hield van hem, ik hield zoo innig veel van hem. En er kwam een oogenblik, dat ik niet meer wist, of ik van hem hield, dat ik zelfs dacht van een ander te houden, terwijl ik van niemand hield dan van hem."

Bladzijde 557

"Er scheen een strijd in haar hersenen, een strijd tuschen haar onmachtig verstand en haren, zich steeds uitbreidende waanzin. "

Bladzijde 610

Thematiek

Noodlot

Het noodlot is het allerbelangrijkste onderdeel van het verhaal. Dit kun je weer goed terugleiden naar de stijl: het boek is een typische naturalistische roman. Bij deze stroming hoort een sterk geloof in het fatalisme: dat alles wat er met ons mensen gebeurt, direct verbonden is met het noodlot. Het moet gebeuren, het kan niet anders, het ligt namelijk al vast. Sommige mensen hebben natuurlijk een negatiever noodlot dan anderen, dit wordt bepaald door hun genen (determinisme). In het boek is het ook heel duidelijk dat niet alle personages evenveel waarde hechten aan het noodlot: sommigen zijn er helemaal niet mee bezig, maar anderen, zoals Eline, juist wel heel erg omdat ze vrezen dat ze vanwege hun noodlot nooit gelukkig zullen kunnen worden. Als je als lezer iets weet over het determinisme en de persoonlijkheidstypen die hierbij horen, is het echter heel gemakkelijk om tijdens het lezen dat noodlot van elk personage steeds in je achterhoofd te houden: je weet namelijk dat het met sommige personages echt wel goed af zal lopen omdat ze daar gewoon het karakter voor hebben. Op een bepaalde manier is het noodlot dus heel belangrijk voor alle personages: ze moeten op hun eigen manier zien om te gaan met het leven dat voor hen is uitgestippeld.

Motieven

Liefde

De psychologie van de personages heeft heel veel te maken met de andere dingen die in het verhaal terugkomen, zoals liefde. Net als bij de sociale contacten is het heel duidelijk dat veel van de gedachten en gevoelens van de personages gaan over de liefde. Dat komt doordat dit gewoon een heel belangrijk onderdeel van het dagelijks leven was: als je geen liefde in je leven had, dan was je gewoon niet compleet. Daarom is het ook heel begrijpelijk dat de liefde voor veel van de personages ook een soort tijdsbesteding is: vooral de jongedames brengen graag hun dagen door met het bedenken hoe ze de man van hun keuze aan de haak kunnen slaan en voor de jongheeren draait alles ofwel om zoveel mogelijk meisjes het hof maken, ofwel om het vinden van het juiste meisje en het winnen van haar hart.

Sociale problemen

In de welgestelde milieus van de negentiende eeuw was zien en gezien worden heel erg belangrijk en daarom zijn sociale contacten dat ook voor het verhaal in *Eline Vere*. Als je goed oplet, merk je namelijk dat eigenlijk niets wat de personages doen, echt alleen maar met henzelf te maken heeft. Heel veel van hun gedachten of gevoelens gaan over wat andere mensen van ze vinden, wat voor indruk ze maken, waarom een bepaalde relatie zus of zo in elkaar zit enzovoorts. Het is voor de personages enorm belangrijk om goede contacten te hebben en ook te zorgen dat je deze contacten onderhoudt, want dat bepaalde ook hoe je reputatie was.

Psychologie

Een heel bijzonder kenmerk van de naturalistische roman is dat de psychologie van de personages zo sterk aanwezig is en ook heel ingewikkeld in elkaar zit. Vooral voor Eline, maar zeker ook voor de andere verhaalfiguren zijn gedachten en gevoelens heel belangrijk. Deze vormen een soort rode draad door het verhaal heen: in vrijwel elk hoofdstuk zijn er wel gedachtegangen, intense gesprekken of diepe emoties die aantonen wat de gebeurtenissen in het verhaal met één of meerdere personages doen. Het was toen heel belangrijk dat men zichzelf goed kende, zoals hieruit blijkt.

Opdracht

Aan mijn vriend

Gerrit Jäger

Trivia

Louis Couperus was zelf homo en trouwde in een verstandshuwelijk met zijn nicht, die lesbisch was.

Titelverklaring

De titel van het boek is eigenlijk dubbelop. Aan de ene kant is *Eline Vere* natuurlijk gewoon de naam van de hoofdpersoon: het verhaal draait voornamelijk om haar en wordt ook op veel momenten vanuit haar perspectief verteld. De ondertitel van de roman is echter *een Haagsche roman* en dat heeft te maken met de vele andere personages die ook belangrijk zijn in het verhaal. Het is namelijk zo dat het niet alleen om Eline gaat, al lijkt dat wel zo: door zoveel verschillende personages en verhalen te hebben, laat de schrijver zien hoe het er in deze tijd en in dit milieu (de gegoede burgerij) aan toe ging.

Structuur & perspectief

Het bijzondere van *Eline Vere* is dat het boek oorspronkelijk niet verscheen als boek, maar als een soort soapserie: in

de krant *Het Vaderland* verscheen regelmatig een deel van het verhaal, in afleveringen opgedeeld (een feuilleton genoemd). Pas nadat het laatste deel op die manier was gepubliceerd, verscheen het ook in boekvorm. Door deze manier van publiceren is de structuur van het boek ook best wel bijzonder. Het verhaal wordt verteld in zesendertig hoofdstukken en elk hoofdstuk bestaat ook weer uit kleinere delen (tussen de twee en vijftien per hoofdstuk) die heel kort of juist heel lang kunnen zijn. De hoofdstukken zijn daardoor steeds behoorlijk lang, maar door deze verdeling wordt het verhaal wel overzichtelijker en krijg je als lezer echt de tijd om erin te komen. Dat moest ook wel, want als er bijvoorbeeld maar één keer in de week een hoofdstuk verscheen, had je waarschijnlijk wel even nodig voor je weer “in het verhaal” zat.

In grote lijnen is het verhaal in drie delen samen te vatten. In het eerste deel worden de personages vooral geïntroduceerd en komen we een beetje te weten hoe de relaties liggen. In dit deel is Eline heel wispelturig als het op haar gevoelens aankomt en vraagt ze zich af wat ze nu eigenlijk wil. In het middenstuk verlooft ze zich met Otto en lijkt eigenlijk alles in orde te zijn: ze is gelukkig en ziet de toekomst rooskleurig in, maar als lezer vraag je je wel af hoe lang dat kan duren – want je weet inmiddels dat ze nooit lang gelukkig is. In het slotstuk gaat eigenlijk alles fout: ze verbreekt de verloving met Otto, krijgt met heel veel mensen ruzie en zondert zich af terwijl ze steeds ongelukkiger wordt. Dan begin je als lezer te merken dat het niet meer goed kan aflopen omdat Eline niet in staat is zichzelf te helpen of zich te laten helpen. Uiteindelijk loopt het dan ook slecht voor haar af. In deze drie delen gebeuren er met de andere personages ook nog een hoop dingen, die meestal losstaan van wat er met Eline gaande is, maar die meestal ook ofwel bergafwaarts gaan, ofwel juist gelukkiger worden.

Doordat er een hoop personages zijn, wisselt het vertelperspectief ook vaak: Eline komt namelijk niet in elk hoofdstuk voor. Het perspectief is in principe personaal, dus de hij/zij-vorm, maar er is ook een soort alwetende verteller die af en toe commentaar lijkt te leveren op wat er met de personages gebeurt. Dat merk je goed als ze aan het nadenken zijn over hun lot: dan is de schrijfstijl een soort combinatie van de stem van het personage zelf en de stem van een verteller die buiten het verhaal bestaat.

Decor

Eline Vere speelt zich af in de hoge kringen van Den Haag. In deze hoge kringen draaide alles om rijkdom, weelde, schoonheid en een luxe eventje: de meeste mensen waren via hun familie zo rijk dat ze niet eens hoefden te werken. Maar thuiszitten deden ze natuurlijk ook niet: de dames legden visites af of hielden zich bezig met sociale gebeurtenissen, de mannen brachten hun dagen door op de sociëteit. 's Avonds waren er diners, soirees of ging men naar de opera. Hoe je je presenteerde was erg belangrijk: de mensen praatten dat het een lieve lust was, en als je niet de juiste indruk maakte of niet het juiste deed, werd je daarom bekritiseerd. Vooral zaken als huwelijk en verloving waren binnen de kortste keren publiek bekend. De meeste mensen woonden ook erg dicht bij elkaar, dus het was niet ongebruikelijk dat je elkaar regelmatig tegenkwam.

In de tijd waarin het verhaal zich afspeelt, de jaren '80 van de negentiende eeuw, was er best wel veel gaande. Het was de *fin de siècle*: de laatste decennia van de eeuw waren voor veel mensen een soort keerpunt. Ze verwachtten heel veel van de nieuwe eeuw, maar beschouwden het ook als het eind van een tijdperk, het letterlijk vervliegen van de tijd. Mensen hielden zich veel bezig met wetenschap, maar ook met zaken als theosofie (een combinatie van filosofie en het geloof) en natuurlijk met de kunsten. Literatuur was heel belangrijk in het dagelijks leven.

Stijl

Eline Vere is een heel goed voorbeeld van een naturalistische roman, een stroming die populair was in deze periode.

Bij het naturalisme is het belangrijkste uitgangspunt dat alles wat er met de mens gebeurt, al van tevoren vast ligt. Dit wordt ook wel het determinisme genoemd: de dingen zijn van tevoren al bepaald, dat kan genetisch zijn maar ook door het noodlot. De mensen geloofden in deze tijd ook in persoonlijkheidstypen: elk mens was door zijn genetisch materiaal een bepaald type, en dat type bepaalde hoe je zowel qua karakter als qua gezondheid in elkaar zat. Daarom wisten mensen die *Eline Vere* in deze tijd lasen, al vanaf de eerste bladzijde dat het niet goed met haar zou aflopen: ze is namelijk een nerveus type, en bij het nerveuze type hoort een slechte gezondheid en een zeer kleine kans op geluk.

Het naturalisme komt dus heel duidelijk terug in de schrijfstijl van Louis Couperus. Iets wat je ook nog goed ziet, is biedermeier: een overblijfsel uit eerdere stromingen. Dit houdt in dat de gewone, dagelijkse situaties uit het leven van de personages worden geschetst. Het is allemaal vooral heel huiselijk en knus, waardoor je een goed beeld krijgt van hoe men in deze tijd leefde. Andere dingen die je terugvindt in de schrijfstijl zijn veel gedetailleerde beschrijvingen, veel dialogen die gebaseerd zijn op spreektaal in plaats van schrijftaal en heel veel verhandelingen van gedachten en gevoelens van de verschillende personages.

Slotzin

En hij voerde haar voort, herademend, herlevend, bezielde als door een wedergeboorte, getroost door den tijd, die zijn smart had uitgewischt, die zijn levensvreugde scheen te kunnen doen herbloeien.

Beoordeling

Dit was het laatste boek dat ik op mijn studie las voor de cursus literatuurgeschiedenis, en ik vond het ook het leukste boek dat we tot nu toe hadden gelezen. Misschien omdat ik sowieso erg houd van historische romans waarin het leven van de aristocratie centraal staat, maar ook doordat ik het gewoon een heel bijzondere roman vind. Het is vanaf de eerste pagina meeslepend en heel goed geschreven: de gedachten en vooral de emoties van de personages lieten me niet meer los. Ik heb genoten van de sappige drama's, maar ook met heel veel interesse de psychologische ontwikkelingen gevolgd en vind het heel knap hoe de schrijver dit alles heeft geschreven, en ook nog op zo'n manier dat het helemaal in het tijdsbeeld past waarin hij leefde. Elk personage heeft een heel eigen verhaal en ze maakten allemaal iets bij me los. Wel vond ik het af en toe een beetje te langdradig en had het tempo soms wel omhoog gemogen, maar het duurde nooit lang voor ik er dan weer echt in zat.

Recensies

"Het drama, dat Eline Vere tot heldin heeft, is wel niet zeer oorspronkelijk, maar met groot talent behandeld."

<http://www.louiscouperus....anoniem-i/>

"De heer Couperus, heeft een goede lens, waardoor het beeld van de personen, die er langs komen, met bewonderenswaardige zuiverheid op het doek vallen."

<http://www.louiscouperus....noniem-ii/>